

INTERPRETACIJA DEDIŠČINE

VERENA PERKO

V SODELOVANJU Z M. KERŠIČ SVETEL IN JELKO PIRKOVIČ

Boris A. Novak, Definicije

*Spomenik je
spomin,
ki se je tako dolgo
hladil,
dokler ni okamenel.*

KULTURNE PRAVICE IN PRAVICA DO DEDIŠČINE

V slovenski družbi ne obstaja zavest o tem, da med človekove pravice sodijo tudi kulturne pravica in med njimi pravica do dediščine. Če je udeležba ljudi v kulturnem življenju pri nas sorazmerno dobro urejena tako na institucionalni kot na nevladni in ljubiteljski ravni, je ukvarjanje z dediščino omejeno na raven državnih in občinskih institucij.

KULTURNE PRAVICE IN PRAVICA DO DEDIŠČINE

Slovenija v svojem pravnem redu ni definirala pravice do dediščine in dediščinskih skupnosti, ki so nosilke te pravice.

Pravni standard glede tega ureja **Okvirna konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (Faro, 2005)**.

Združeni narodi so leta 2016 sprejeli soroden standard glede uveljavljanja človekovih pravic v zvezi z dediščino (**Resolucija Sveta za človekove pravice ZN o kulturnih pravicah in varstvu kulturne dediščine , št. 33/20, 2016**).

Resolucijo je kot članica Sveta (HRC) podprla tudi Slovenija.

KAJ JE DEDIŠČINSKA SKUPNOST

- Okvirna konvencija Sveta Evrope definira dediščinske skupnosti kot skupnosti ljudi, " ki cenijo posamezne vidike dediščine ter jih želijo z javnim delovanjem ohranjati in prenašati prihodnjim rodovom" (2 člen).
- Dediščinska skupnost ne pomeni nečesa, kar je formalno definirano, na primer z etnično pripadnostjo ali statusom. Edini "pogoj", ki ga konvencija postavlja, je javno delovanje v korist dediščine.

KAJ JE INTERPRETACIJA DEDIŠČINE?

V slovenskem jeziku ima izraz interpretacija najmanj

6 različnih pomenov.

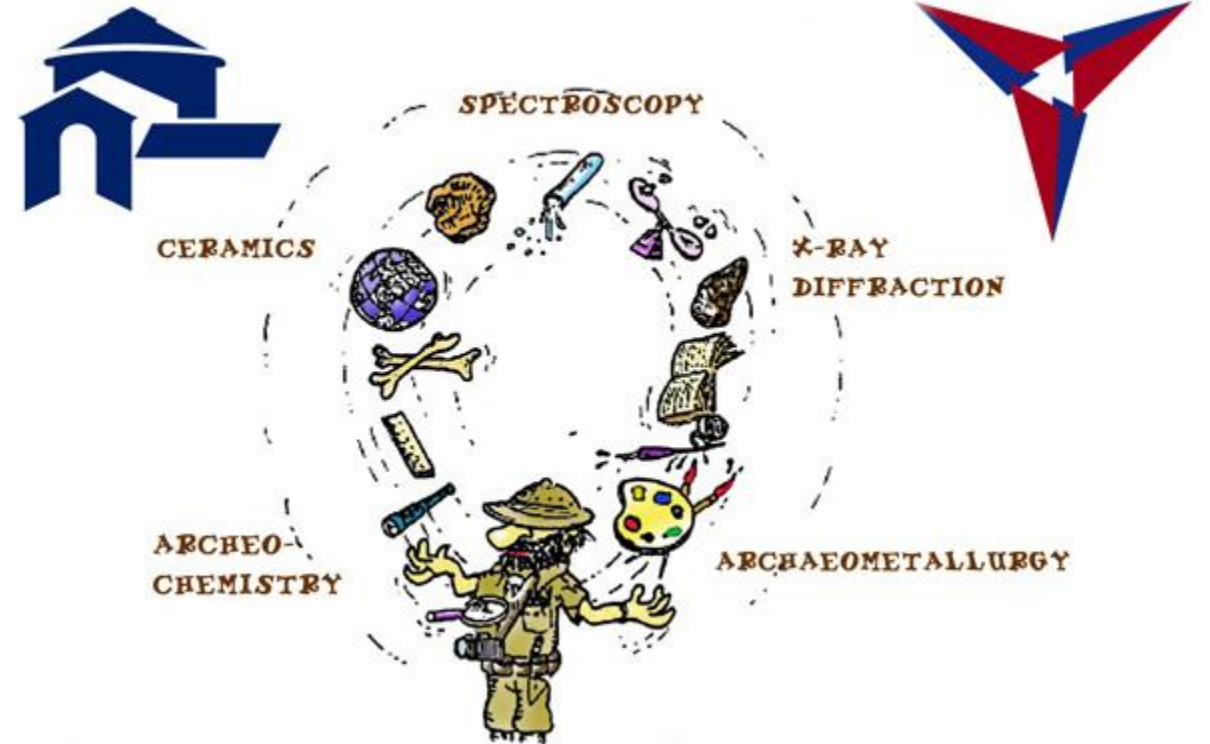
Splošni termini ne označujejo tistega, kar v vsebinskem pogledu interpretacija dediščine zahteva.

TEMELJNI NAČINI ČLOVEKOVEGA RAZMIŠLJANJA

Psiholog J. Bruner:

- **Paradigmatično:** logično, temelji na kavzalnih povezavah (dedukcija, indukcija, abdukcija), na dejstvih in objektivni resnici.
- **Narativno:** je področje človekovih intencij, občutkov in osebnih izkušenj.

JE PROCES

Specifičen in kompleksen proces, ki se postopoma odvija med strokovnjakom interpretom in uporabnikom in ki se praviloma nadaljuje na osebni ravni tudi po koncu komunikacije.

JE IDENTIFIKACIJA

Proces identifikacije ali prepoznavanja in namenskega izbora predmetov ter tistih vsebin, po katerih naj stečejo osebni procesi ponotranjenja dediščinskih vrednot, ki naj postanejo gradniki znanja in stališč v osebni strukturi posameznika.

NI NAŠTEVANJE PODATKOV

Procesa ni mogoče vzpostaviti zgolj s prezentacijo samega predmeta in z naštevanjem empirično pridobljenih podatkov.

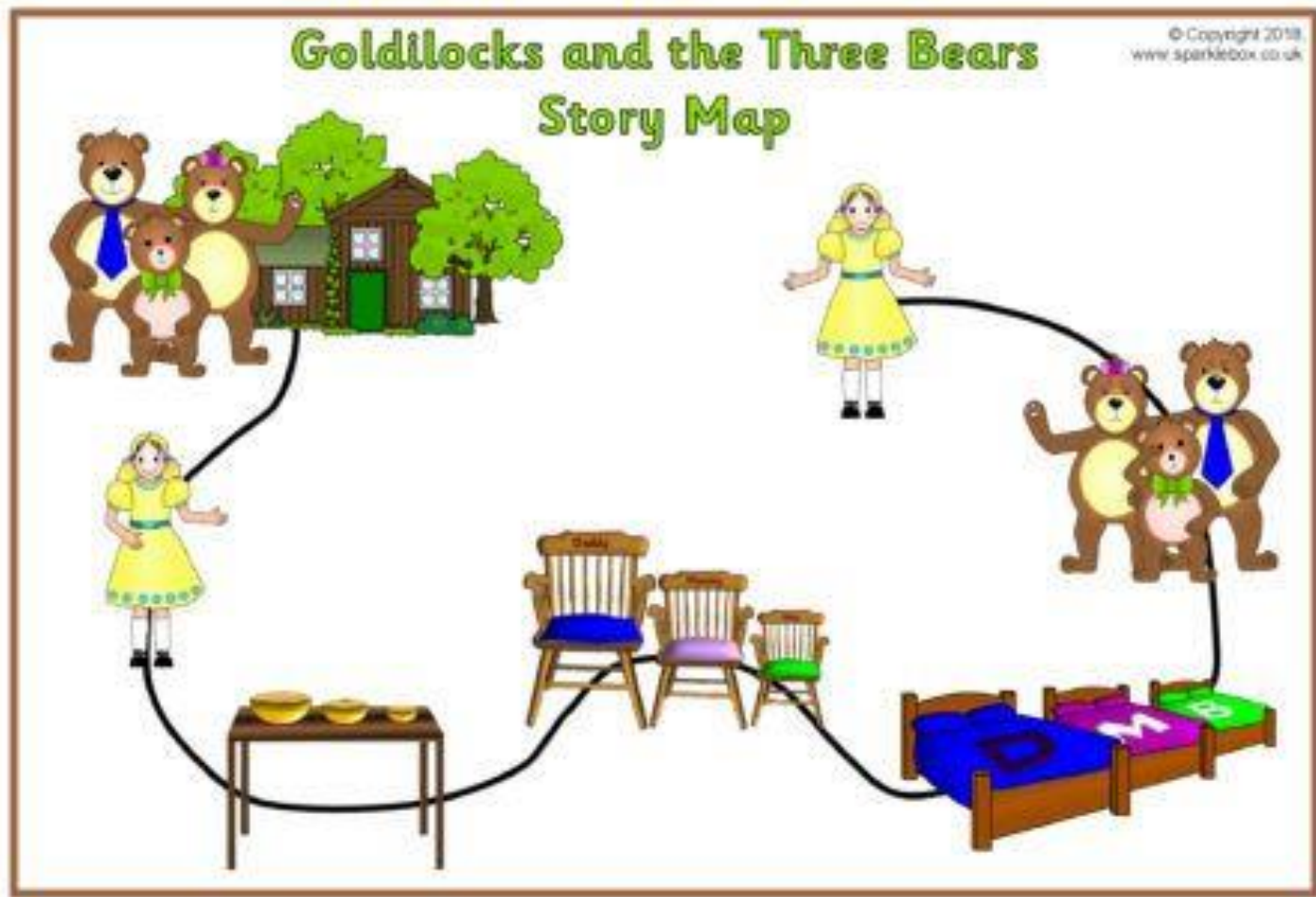
Podatki ne morejo sprožiti verižnih psiholoških efektov, vzpodbujenih z miselnimi in čustvenimi odzivi na interakcijo in komunikacijo.

Goldilocks and the Three Bears

Story Map

© Copyright 2018
www.sparklebox.co.uk

JE RAZLAGA Z NAMENOM

Namen procesa je udeleženca vzpodbuditi h kognitivnemu in emocionalnemu angažiranju in doseči vnaprej prepoznane cilje:

- vrednote in pomene dediščine,
- osebni odnos, občutek pripadnosti, ponos in osebna odgovornost,
- varovanje in ohranjanje dediščine kot življenjske vrednote v izvornem okolju,

SPECIFIČNA ZNAČILNOST INTERPRETACIJE DEDIŠČINE

Volja do zadržanja, ohranjanja znanj je povsem specifičen in edinstven vidik dediščine.

Gospodarske, turistične in znanstvene ustanove (vsaj ne neposredno), mu niso podvržene.

Ohranjevanje znanj je izrazito imanentna in eksplicitna etična obveza dediščinskih ustanov.

KAJ JE ZA SLOVENCE DEDIŠČINA?

NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA = (NAŠA) DEDIŠČINA

- Naravna in kulturna dediščina sta termina, ki sta pri nas vezana predvsem na **zakonsko in institucionalno** ovrednoteno gradivo, vsebine in izvorne prostore.
- Na konceptualni ravni ni vključeno, kar **skupnostim predstavlja izrecne vrednote in pomene**, čepravno je dediščina po mednarodnih določilih to, kar ljudje prepoznajo kot vrednoto življenjskega okolja in kar imanentno odraža voljo in težnje (skupnosti) po ohranjanju.

KAJ JE GOVERMENTALIZEM?

Dediščina, ki je osredotočena na zakonsko in institucionalno, znanstveno ovrednoteno gradivo, vsebine in najdišča, je veliko močnejše podvržena prepletenim procesom govermentalizma.

S tem izrazom označujemo **nevidno vpletenost** dediščinskih in raziskovalnih ustanov v državne in politične igre moči (T. Šola, L. Smith).

ODRAZ SKUPNOSTI ALI MINISTROVE VOLJE?

- Naravna dediščina v Sloveniji je – karikirano rečeno, odvisna od vsakokratne ministrove naklonjenosti, njegovega (ne)znanja in dobre volje in ni stvar, o kateri bi odločala skupnost, ki v tem okolju živi.
- Posledično se v velike mednarodne projekte naravne dediščine komajda kdaj vključuje kulturno dediščino, čeravno zna vsak kmet utemeljiti, kako neločljivo sta narava in človek (in s tem tudi kultura) povezani.

O birokratih

Gregor spozna, da se je iz takega življenja najbolje umakniti.

Umre tako, kot umrejo žuželke. Najde ga služkinja, pomete na smetišnico in odvrže ven.

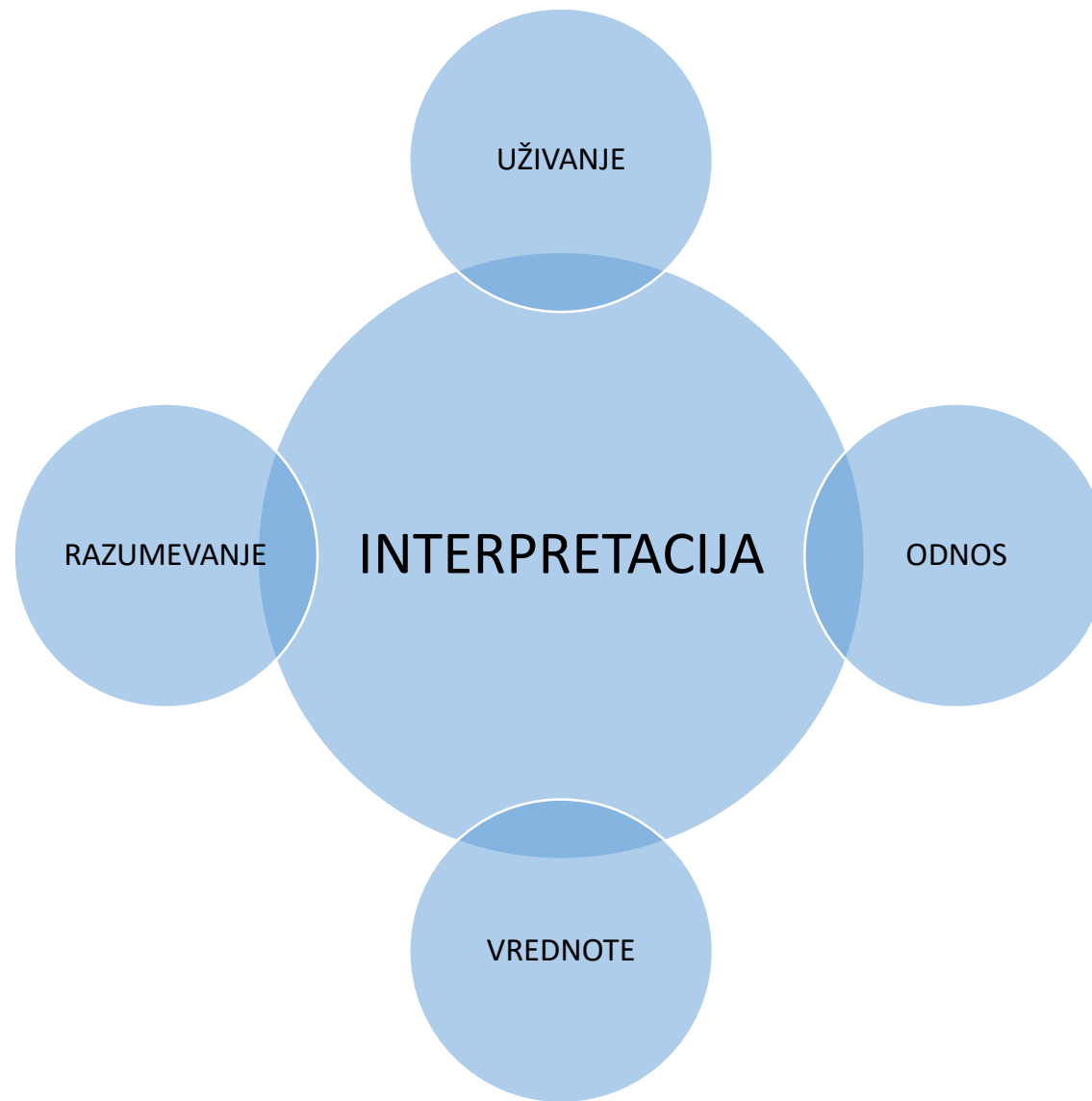
Potem se vsi (družina) po dolgem času odpravijo na sprehod.

Oče in mati opazujeta razposajeno hčer. Ker je mlada in lepa skleneta, da je godna za možitev. Zunanji prostor se razširi in

namesto dežja posije sonce. Preteklost je pozabljena, bistvena je

samo prihodnost. (Franz Kafka, Proces)

Dediščina – in njen življenjski cikel (ljudje in okolje) = **komunikacija**

POSKUS DEFINICIJE

Interpretacija dediščine je kompleksen komunikacijski proces, vpet med dediščino, interpretatorjem in javnostjo, ki ga lahko označimo kot razlaga z namenom vzpodbuditi h kognitivnemu in emocionalnemu angažiranju udeleženca, da bi dosegli vnaprej prepoznane cilje: razkrivati in podpirati različne vrednote in pomene dediščine,

- vzpodbujati vzpostavljanje osebnega odnosa, občutka pripadnosti, ponosa in osebne odgovornosti,*
- vzpodbujati k varovanju in ohranjanju dediščine kot življenjske vrednote v življenjskem okolju,*
- težiti k ohranjanju in širjenju dediščinskih znanj z vključevanjem v kreativne procese.*

Verena Perko, Marjeta Keršič Svetel, Jelka Pirkovič

»Temeljna naloga klasičnega izražanja je poimenovanje stvari
in z imenom nazvati njihovo bistvo« (M. Foucault, 1970)

HVALA, DA STE MI PRISLUHNILI!